

Politik Bilim

‘Kamu Araştırma Kuruluşu’ dersiniz; o da az değil!

Aykut Göker

<http://www.inovasyon.org>; harunaykutgoker@gmail.com

ARGE deyince bol destek programı var; üniversitelerde bol laboratuvar var...

Eh kamunun araştırma kuruluşları da var. Yok yok...

Yine de bu ülkede galiba ters giden bir şey var...

Kamu araştırma kuruluşları, üniversitelerle birlikte, gelişmiş ülkelerin bilim ve teknolojideki yetkinliklerinin temel taşlarıdır. Gelişmişlere yetişmeye çalışan ülkeler için önemleri daha da yaşamsal olan bu kuruluşların araştırma konuları bilim ve teknolojideki ulusal öncelikleri yansıtır. Geleceğin teknolojilerine yönelik araştırmalarla (canlı/cansız maddenin davranışını nano ölçekte denetim altına alabilmeye odaklanan araştırmalar vb.) uzay ve savunma araştırmaları dikkati çeken öncelikler arasındadır. Pazar ekonomilerindeki bir diğer varlık nedenleri, özel sektör kuruluşlarının dünya pazarlarındaki üstünlüklerini sürdürebilmeleri için yaşamsal önemde olan ama yapmaya güçlerinin yetmediği araştırmaları yapmalarıdır.

Sayıdığım niteliklerinden dolayı, bunlar çok sayıda araştırmacının çalıştığı büyük ölçekli kuruluşlardır (bkz. <http://www.inovasyon.org/Adres.webAYK.OECD.web.pdf>). Bizde kamu araştırma kurumları, Tarım ve Orman Bakanlıkları ile TÜBİTAK’ın elinde toplanmıştır (bkz. <http://www.inovasyon.org/Adres.webAYK.Turkiye.ULIS.web.pdf>). Diğer ülkelerdekileri ölçü olarak söylediklerimle daha fazla uyuyabileceğini varsayarak, bir heves, TÜBİTAK’ın ARGE birimlerine göz attığımda ne yazık ki, bu varsayımımın pek tutmadığını gördüm. Benim için asıl umut kırıcı olansa, web sitelerinin pek çoğunda ‘doktoralı, y. lisanslı...’ araştırmacı yüzdelerinin verilmiş olmasına rağmen bunların sayılarının verilmemiş olmasıydı. Birkaçı bu yüzdelerin yanında birimin toplam çalışan sayısını da vermiş. Böylece araştırmacı sayısını buluyorsunuz ama doğrusu o sayılar da bana bir kamu araştırma kuruluşunun ulusal ölçekte olması gereken misyonunu gerçekleştirebilecek büyüklükte gözükmedi.

Araştırmacı sayılarını yeterince büyük bulmamam, örneğin 1972 doğumlu Marmara Araştırma Merkezi’ne (MAM), başka ülkelerdeki örneklerine bakarak, kendi kafamda yakıştırdığım misyonun büyüklüğüyle ilgili olsa gerek. Oysa sekiz enstitüden oluşan MAM, gerçekteki işlevini şöyle tanımlamış: “[MAM,] müşteri odaklı yaklaşımı ile kamu, savunma ve özel sektör kurum ve kuruluşları ile akademik kurumlara özgün çözümler sunmaktadır. Bu çözümlerini temel araştırma, uygulamalı araştırma ve geliştirme, teknoloji transferi, inovasyon, sistem ve tesis kurma, ulusal standart ve norm belirleme, profesyonel danışmanlık ve eğitim çalışmaları ile gerçekleştirmektedir.”

İyi güzel de, 40 yaşını aşmış bir araştırma kurumu olarak MAM’ın, Türkiye’nin bilim ya da teknolojinin hiç olmazsa bir iki alanında gelecekte iddia sahibi olabileceği bir yetenek düzeyine taşınmasına önemli ölçüde katkıda bulunmak gibi bir iddiası hiç yok mu? Diyeceksiniz ki, ülkemizin böyle bir iddiası mı var ki, MAM’ın olsun! Haklısınız...

Sözünü etmiştim, üniversitelerimizde de bol miktarda araştırma laboratuvarı kuruluyor. “ARGE altyapısında ve araştırmacı insan gücünde belli kapasiteye ulaşmış üniversitelerde” tematik ileri araştırma merkezleri kuruluyor... Özellikle 2002 yılından bu yana üreten bir ekonomi olmaktan vaz geçmiş, sanayicisi de dâhil, bütünüyle rant ekonomisine yönelmiş bir ülkede ‘ileri araştırma talebi’ sanayiden gelmediğine ve gelmeyeceğine göre bu laboratuvarlar ne işe yarayacak? Salt bilimin ilerletilmesine mi? Bunu giderek dinsel bağınazlığın karanlığına gömülen; genç beyinleri dogmayla şartlanan bir ülkede mi başaracaklar?

Neyse, belki ben yanılıyorumdur; bütün bu laboratuvarlar, destek programları, MAM vb. ülkeyi benim göremediğim bir geleceğe taşıyorlardır; belki sanayimiz hidayete ermiş, teknokratları dört koldan araştırma talebiyle laboratuvarlara doluşmuştur ve de akademisyen araştırmacılar onları hasretle kucaklamışlardır... En iyisi sözü bu köşenin, uygulamanın içinde olan diğer iki yazarına bırakmak... Ümit ediyorum, bizi aydınlatacaklardır.

CBT. 14 Kasım 2014